ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Պատասխանատու Յովհաննէս Փիլիպեան

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ

Նամակքն ուղղելի են առ Գ. Գ. Պալդազարեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 20 ՅՈՒՆԻՍ 1881 — ԹԻՒ 1173

[illegible]

ԱՆԳՂԻԱ ։ Պատմական բազում օրինակներով հաստատեալ ճշմարտութիւն մի է թէ որ ուրեք որ ժողովրդեան անկարգութիւնք մի կողմէ, և կառավարութեան զսպելու միջոցներու խստութիւնք միւս կողմէ երկրի մը վերայ ծանրանան, տարակոյս չմնար որ նոյն երկրի բազմամարդութիւն սակաւ ժամանակի մէջ կը նուազի ։ Այժմ մի նոր օրինակ է այսօր Իրլանտիա ։ ուր ժողովրդեան և կառավարութեան մէջ տիրող անհաշտ յարաբերութիւնք, որք հակառակ այնչափ ջանից մինչև ցարդ ոչ հարթեցան և ոչ իրաւախոհութեան մտեցան, Իրլանտիոյ բազմամարդութիւնն զգալի կերպիւ նուազեցուցին ։ Քանզի սոյն կղզւոյն մէջ վերջին անգամ կատարուած մարդահամարի վիճակագրէն յայտնի եղած է որ 1871էն մինչև ցայսօր 50.000 անհատ պակասած է ։ Ինչպէս կը տեսնուի, սասանմեալ սակաւ միջոցի մը մէջ 250.000 բնակչաց նուազիլն լուրջ կը հաստատէ զճշմարտութիւնը որ պատմական կերպիւ ևս հաստատուած է ։

Ժամանակէ մը ի վեր Ամերիկայի լրագրութիւնք Անգղիական աշխարհավարութեան դէմ կծու յօդուածներ կը հրատարակեն, որք բնապէս առիթ կուտան բրիտանական հասարակութեան մէջ գրգիռ զարթուցանելու ընդդէմ կառավարութեան, հետևաբար և անկարգութիւնք կը ծագին ։ Այս մասին երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ Պ. Կլէտսթըն հարցման մի պատասխանելով հաստատեց թէ Վաշինգթոնի կառավարութիւնն Միացեալ—Նահանգաց կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրած է Ամերիկայի լրագրութեանց Անգղիոյ դէմ հրատարակած գրգռիչ յօդուածոց վրայ ։

Ամսոյս 20ին (Ն. Տ.) կառավարութեան ձեռքն ինկաւ Իրլանտական Միութեան կազմաւորիչ Պ. Բօքս, և անմիջապէս բանտարկեցաւ ։

Կիպրոսի կառավարիչ սըր Ռօպէրթ Պիտըլֆի համար կը հաստատեն թէ Անգղիա կ'ուղևորի երկու ամիս անդ մնալու ։ Կը հաստատեն նաև թէ Կիպրոսի կառավարչին յԱնգղիա կոչուիլն ծագում առած է Պ. Կլէտսթընի նոյն կղզւոյն ինքնավարութիւն տալու մտադրութենէն ։

Անգղիական կառավարութեան հաստատել կամեցած օրինաց դէմ ըմբոստ գտնուող Իրլանտացւոց հետ գործակից լինել կ'երևին նաև Ֆէնիաններն ։ Այս կը հաստատուի Ֆէնիանի մը Նիւ Եօրքի մէջ բրած մի խօսակցութենէն յորում ի մէջ այլոց յայտներ է թէ Լիվըրբուլի քաղաքապետական պաշտօնատունն յօդս հանելու փորձն Ֆէնիաններու գործը չէր, թէև այդպիսի փորձեր նոցա ծրագրէն դուրս չեն ։ Յիշեալ Ֆէնիանն, որ Պ. Օ'Տօնըվան Րոսսա կը կոչուի, յայտներ է նաև թէ Մակէլլանի նեղուցին մէջ օդն ելած անգղիական Տօ'բրէլ պետական շոգենաւուն մէջ դինամիթ ճայթման նիւթեր զետեղուած էին. և թէ Անգղիոյ արիշ պետական շոգենաւներու մէջ գտնուող իրլանտացի սպայք գաղտնի կերպիւ խոստացած են Ֆէնիաններու որ յարմար առթի կ'սպասեն յօդս հանել նաև այն նաւերն ։

Անգղիական կառավարութիւնն մի կողմէ մինչդեռ Իրլանտական Միութեան ըմբոստ շարժմունքն զսպելու կ'զբաղի, միւս կողմէ Ֆէնիաններու ոճրագործութեանց որ քան զօր յաճախեն տեսնելով՝ Միացեալ—Նահանգաց կառավարութեան ուշադրութիւնն կը հրաւիրէ ի վերայ ընկերութեան որ Նիւ—Եօրքի մէջ կազմաւորեալ է ։

Լոնտոն մայրաքաղաքի վերջին անգամ կատարուած մարդահամարի տեղեկագրէն յայտնուեր է որ իւր բնակչաց թիւը 4 միլիոնէն 185.429 հոգի միայն նուազ է ։ Բազմամարդութեան զգալի աճումն յայտնի կ'լլինի նաև այն կէտէն որ վերջին տասն տարուան մէջ 560.311 հոգի աւելցած է ։

ԳԱՂՂԻԱ ։ Մեր նախորդ թուով ծանուցուած Թունուզեան պատգամաւորութեան առաջնորդ Մուսթաֆա բաշան, որ Թունուզի կառավարութեան առաջին նախարարն է, ամսոյս 21ին (Ն. Տ.) Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացաւ, և արժանավայել յարգութեամբ ընդունուեցաւ ։ Մուսթաֆա բաշա այս պատեհաւ յայտնեց Նախագահին այն մեծ համակրութիւնն զոր իւր վեհապետն ունի Գաղղիոյ վրայ, յայտնեց նաև թէ իւր վեհապետն հաստատ է ի դիտաւորութեան անկեղծաբար գործադրել Մայիս 12ի դաշնագրութիւնն ։ Համակրական այս ցոյցն Բարիզի մէջ կատարուելէ մի օր առաջ ուրիշ համակրական ցոյց մի ևս Թունուզի մէջ կատարած է Պէյն երբ ընդունելութիւն մատուցանելով գաղղիական բանակի ընդհանուր հրամանատար Ֆօրժըմօլ զօրավարին յայտնած է նմա իւր ջերմագին համակրանքն Գաղղիոյ և մնայուն դեսպան Պ. Րուսթանի վրայ Թունուզի Պէյս, որ ալևորեալ ծերունի մի է, մտադիր է Գաղղիա ուղևորութիւն ընել այս ամառ ։

Թունուզէն վերադարձող գաղղիական զօրախումբն երբ Մարսիլիայի իտալական քաղաքային ժողովատեղի club առջևէն կ'անցնէր, նոյն ժողովատեղէն հեգնական սուլմունք արձակելուն՝ բազում ժողովուրդք ժողովատեղին վրայ յարձակեցան և հակառակ ջանից ոստիկանութեան՝ ժողովատեղի զինանշանն կործեցին ։ Հազիւ կարաց ոստիկանութիւնն ամբոխը ցրուել և խաղաղութիւնն վերահաստատել ։ Այս անախորժ դէպքին երկրորդ օրն Մարսիլիայի իտալական փոխ—հիւպատոսն տեղւոյն Քաղաքապետին պաշտօնապէս երթալով այս միջադէպին համար խորին ցաւ յայտնեց ։ Սակայն գործը բնական վիճակին մէջ չմնաց գաղղիացւոց և իտալացւոց մէջ երթալով յուզմունքն սաստկացաւ, և մի քանի օր տևեց ։ Այս խռովութեանց մէջ երկու կողմէ բաւական սպանեալներ և վիրաւորեալներ եղան ։ որոց ճիշդ թիւը յայտնի չէ, մի այն 200ի չափ գաղղիացիք և իտալացիք ձերբակալ եղեն ։ Ասոր վրայ իտալական ընդհանուր հիւպատոսն փութով յայտարարութիւն մի հրատարակեց յորդորելով զիտալացիս որ բարեկարգութիւնն յարգեն և կռուոյ առիթ չտան ։ Այս միջոցաւ խաղաղութիւնն կրկին անգամ վերահաստատեցաւ ։

Մարսիլիայի սոյն ձախող միջադէպին վրայ երեսփոխանաց ժողովին մէջ հարցման մի պատասխանելով ներքին գործոց նախարար Պ. Քօնսթան բացատրութիւն տուաւ ըսելով թէ Մարսիլիայի մէջ իտալացի գործաւորաց խումբ մի գաղղիացի գործաւորաց վրայ յարձակած լինելով՝ այսպիսի կռուոյ և վրէժխնդրութեան առիթ պատահած է ։

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Պարթէլըմի Սէնթ Իլէր գաղղիական համայն դեսպանաց ուղղեալ շրջաբերականաւ մի կը յայտարարէ թէ գաղղիական Հանրապետութիւնն մէջ խաղաղասիրական զգացմունք շարժուած է Մոնթենէկրոյի, Թունուզի և Հելլենական խնդիրներուն մէջ ։

Առաջին նախարար Պ. Ժիւլ Ֆէրրի բանախօսութեան մի մէջ յայտնեց թէ առաջիկայ ընտրութիւնք մի քանի շաբաթէ զկնի պիտի սկսին թէ ազատ, հանրապետական միանգամայն և չափաւոր պիտի լինին, ցոյց տալով արմատական կուսակցութեան անկարողութիւնն և չափաւոր հանրապետականաց ձեռք բերած արդիւնքներն՝ Սահմանադրութեան վերաքննութեան մասին ամեն գաղափար կը մերժէ ։ Առաջին նախարարն կը վերջացնէ իւր բանախօսութիւնն բարձրացնելով Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Ժիւլ Կրէվիի տաղանդն ու իմաստութիւնն, որով կը յուսայ թէ նա (Պ. Ժիւլ Կրէվի) Հանրապետութիւնս բարեբաստիկ պիտի կացուցանէ բազում տարիներ ։

Հաշիւ եղած և յայտնուած է որ Թունուզ գնացող գաղղիական բանակին ընդհանուր ծախուց գումարն մինչև Յունիս 1 1/3 տասնևութ միլիոն ֆրանքի հասեր է ։

Հանրապետութեան նախագահն գոհունակութեան ինքնագիր նամակաւ մի պատուեց զՎիքթոր Հիւկօ, նորա մի նոր երկասիրութեան առթիւ որ կը կոչուի «Բառեակ հողմունք մտաց» ։

ՌՈՒՍԻԱ ։ Ուրացականաց շարժումներն անպակաս են ։ Նոքա անընդհատ կը գործեն, որով համայն Ռուսիա անդորրութիւն տեսնելէ դեռ շատ հեռի կ'երևի ։ Մի քանի տարի առաջ Մոսկուայի երկաթուղւոյ կայարանին վրայ Աղէքսանդր Բ. կայսեր դէմ գործուած դաւադրութեան իբրև հեղինակ ամբաստանեալ Ուրացական Հարթման, որ երբեմն ձերբակալուած էր Գաղղիոյ մէջ և յետոյ թող տրուած ապացոյցի անբաւականութեան պատճառաւ, այս օրերս Գերմանիոյ մէջ կրկին անգամ ձերբակալուելով ռուսական իշխանութեան յանձնուեցաւ ։ Այս Հարթման, այն անձն է որ անցեալ տարի Բարիզ գտնուած ժամանակ խմբագրի մը հետ տեսակցութիւն ունէր, և այս տեսակցութեանց մէջ Հարթման՝ խմբագրին հարցման պատասխանելով յայտնած է թէ ինչո՞ւ Նիհիլիստ կ'ըսուին, բացատրութիւն տալով թէ՝ քանզի մարդկային ազատութիւնն զանի ճնշող բռնութիւններէ փրկելու համար իրենք յանձն առած են ամենակերպ զրկում, տանջանք և մահ ։ և ասոր հետևցնելով թէ ազատութեան ամեն հակառակ օրէնք, նոյն իսկ կենաց ամեն վայելքներն, մինչև անգամ իրենց կեանքն ուրացած մարդիկ են ։ այս պատճառաւ Նիհիլիստ ուրացական անունն իրենց սեփականած են ։ Ուստի Նիհիլիստ ըսելով պէտք չէ ոչնչացուցիչ կամ ոչնչական իմանալ, որովհետև մեր նպատակն մարդկութիւնն ոչնչացնել չէ ։ ըսեր է Հարթման ։

—Ուրականաց գործադիր մասնախումբն յայտագիր մի գրեր է առ կայսրն ազդարարելով նմա թէ ի մահ դատապարտուած է ։

—Բեդրբուրկի Ֆալթերինա կոչուած կամրջին ներքևէն երկու պարկեր գտնուեցան որք տինամիթով և փամփուշտներով լեցուն էին ։

—Սերպիոյ իշխանն Բեդրբուրկ գալուն առթիւ Ռուսիոյ կայսեր և կայսրուհւոյն այցելութիւն տուաւ, և կայսրն այս առթիւ Ս. Անդրէի պատուանշանն տուաւ Ն. Բարձրութեան, իշխանն Բեդրբուրկէն մեկնեցաւ ի Պէլկրատ ։

—Կովկասիոյ փոխարքայ Միքայէլ մեծ Դքսին հրաժարմանէ զկնի՝ Լորիս Մելիքօֆ փոխանակ նորա Կովկասիոյ փոխարքայ անուանեցաւ ։

—Մի Մօնթէնէկրոցի մարդ Զմերային պալատին դուռը դալով խնդրեց նորա մտնել յայտնելով թէ կուգէ Մօնթէնէկրոյի իշխանուհին տեսնել ։ Բայց պալատան դուռը պահպանող սպայն մերժեց նորա խնդիրն ։ որ մեծ դայրութով դանակի հարուած մի տուաւ սպային ։ Իսպահապան սպայն ըրվօլվէրի հարուածով մի սպաննեց զՄօնթէնէկրոցին ։

—Ռուսիոյ աշխարհավարութեան դէմ կծու յօդուած մի հրատարակող Իտալիոյ Լա Րիֆօրմա անուն թերթին խմբագիրն Հռոմի պատմական ատենի կողմէ 3 ամիս բանտարկութեան և 400 լիրայ տուգանաց դատապարտեցաւ ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ։ Նախարարութեան մէջ պատահած հրաժարմանց տեղը փութով լցաւ . Ելմտից Նախարարութեան պաշտօնն առ ժամանակեայ յանձնեցաւ Պ. Քումունտուրոսի որ Արտաքին գործոց իւր պաշտօնին հետ միասին պիտի վարէ ։ Դատական գործոց Նախարար անուանեցաւ Պ. Րիքաքիս . իսկ հասարակային կրթութեան Նախարար՝ Պ. Բոմաս, Ելմտից յատուկ Նախարար անուանեցաւ Պ. Աթանասիատիս, որ միանգամայն հաշուակալութեան ատենին նախագահ է ։

—Թուրքօ—Հելլենական նոր սահմանագլխի գծման համար միջազգային Յանձնաժողովոյ անդամակից ընտրուեցան երկու հարիւրապետք Պ. Բուրնարաս . Պ. Լիքուտիս, և Պ. Մէթաքսաս գնդապետն, որ արքունի անձնապահապետներու կարգէն է ։ Այս երեքն Կ. Պոլիս գնացին իրենց պաշտօնին ։

—Յունաստանի թողուած հողերու յանձնումն արդէն սկսած է . և Արթա ու շրջակայքն պարպելով Օսմանեանք քաշուեր են, հելլէն զօրքն հետզհետէ անդ կը խմբուի ։

—Ռուսիոյ Նիքոլա Մեծ-Դքսին ամուսինն, և Թագուհւոյն հօրաքոյր Ալէքսանտրա Բէթրովա Մեծ Դքսուհին Աթէնք ժամանելով Թագաւորին և Թագուհւոյն այցելութիւն տուին ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Մայրաքաղաքիս անգղիական նոր դեսպան լորտ Տիւֆէրին սովորական հանդիսիւ Եըլտըզի պալատն երթալով Նորին կայսերական վեհափառութեան ներկայացաւ, և իւր վկայագրերն մատուցանելու առթիւ արտասանած ճառին մէջ համակրական յայտարարութիւններ ըրաւ ըսելով թէ ինքն յառաջագոյն Օսմանեան Պետութեան երկրին այցելած և ծանօթացած է . սակայն այժմ առաւել բարեբաղդ է Օսմանեան երկրին մէջ գտնուելուն որպէս ներկայացուցիչ Բրիտանական տէրութեան, որ խիստ հաւատարիմ իղձեր կը տածէ վեհափառ Սուլթանին իշխանութեան բարեբաստութեանն և Թուրքիոյ ժողովրդոց բարգաւաճման և բարեկեցութեան համար ։ Թէ վաղեմի՝ մտերմութիւնք որք կային Թուրքիոյ և Բրիտանիոյ մէջ, ցարդ ես միենոյն զօրութեամբ կան, որոց յարատև պահպանութեան համար ինքն (լորտ Տիւֆէրին) ամէն ջանք ընելու պատրաստ կը գտնուի միակ փափաք ունելով ամրապնդել մտերմական այն վաղեմի յարաբերութիւնքն, որովք այս երկու երկիրներն սերտիւ իրարու հետ միացած լինելու երջանկութիւնն կվայելեն ։

—Մի քանի օր զկնի լորտ Տիւֆէրին անգղիական դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնատարաց ընկերակցութեամբ, և արքունի կառօք Բ. Դուռ գնաց յայցելութիւն Առաջին Նախարարին և Արտաքին գործոց Նախարարին, որք ընդունեցին զինքն մեծ դեսպանաց արժանավայել պատուով, ուր և կէս ժամ առանձին խօսակցութիւն մի ըրեր է զկնի նոյն հանդիսիւ վերադարձաւ ի դեսպանատուն ։

—Միւնոյն օրն Առաջին նախարարն և Արտաքին գործոց Նախարարն պաշտօնական փոխադարձ այցելութիւն տուին նմա գնալով իւրեա յԱնգղիական դեսպանատունն ։

—Վեց տէրութեանց ներկայացուցիչք, այսինքն Անգղիոյ և Աւստրիոյ դեսպանք և Գերմանիոյ, Ռուսիոյ և Գաղղիոյ գործակատարք Թարապիա իտալական դեսպանատան մէջ նիստ գումարելով ընդ նախագահութեամբ մայրաքաղաքիս հնագոյն դեսպան կոմս Քորթիի զկնի խորհրդակցութեանց իրենց առաջինն թարգմաններն Բ. Դուռն ղրկեցին իմացնելու համար իրենց կարգադրած տնօրէնութիւններն ի մասին հելլենական խնդրոյն, որուն յաւակցելով զինուորական պատուիրակաց համար վերջնական հրահանգներ գծած և պաշտօն տուած էին նոցա անմիջապէս ճանապարհ ելնել Յունաստանի սահմանագլուխն երթալու ։

—Լրագրաց խօսքին նայելով կըհաստատուի թէ լորտ Տիւֆէրին պահանջեր է որ հելլենական խնդրոյն վերջնական լուծումէն զկնի 61դ յօդուածի կարգադրութեան ձեռնարկութիւն լինի ։ Բայց նոյն նիստին մէջ դիտողութիւն եղեր է թէ մինչև որ Մոնթէնէկրոյի և Յունաստանի խնդիրներն օրակարգէն չվերնան, ուրիշ որ և է նոր խնդրոյ մի անցնիլ պէտք չէ ։ Եւ այս առարկութիւնն ռուսական դեսպան Պ. Նովիքօֆի յանձնարարութեամբն եղած է, որ Կ. Պոլսէն մեկնելէն առաջ իւր անդամակցաց յանձնարարեր է որ Հելլենական խնդրոյն լուծումէն զկնի անմիջապէս Մոնթէնէկրոյի սահմանագծի կարգադրութեան ձեռնարկուի ։ Ըստ սոյն յանձնարարութեան Պ. Օնու յաճախ կը բանակցի դեսպանաց և Բ. Դրան հետ ։

—Անցեալ եօթնեկի մէջ տանկաց Միրաճ կիճէսի լինելուն առթիւ տէրութեան բոլոր նախարարք և բարձրաստիճան պաշտօնատարք Ն. կայսերական վեհափառութեան շնորհաւորելու համար այցելութեան գնացին կայսեր. պալատն ։

—Աֆրիկէի Թարապուլուսէն Բ. Դուռն ուղղուած հեռագիր մի կըծանուցանէ թէ գաղղիական զօրքն Թունուզի երկիրն գրաւելէ զկնի հետզհետէ կըխմբուին Թարապուլուսի սահմանագլուխն ոչ եթէ զայն գրաւելու միտօք, այլ որպէսզի այժմէն կարգադրեն այնպիսի միջոցներ որով կարող լինին հաւանականօրէն այն կողմերը ծագելիք անկա[illegible]թեանց առաջքն առնուլ ։

—Վերոյիշեալ դէպքն ի նկատի առնելով, տարակոյս չկայ որ կայսերական կառավարութիւն չէր կրնար անտարբեր մնալ, ուստի որոշուած է որ կայսերական շոգենաւերէն մին զինուորական մեծաքանակ պիտոյքներով և ռազմամթերքներով բեռնաւորեալ անմիջապէս ճանապարհ ելնէ Աֆրիկէի Թարապուլուսի ջուրերն երթալու ։ Նոյնպէս զրահաւոր մարտանաւ մի կըպատրաստուի նոյն ջուրերն երթալու ։

—Մայրաքաղաքիս գերմանական դեսպան Հաձֆէլտ կոմն գիշեր մի կայսերական պալատը ճաշի հրաւիրուելէ զկնի, ուր ներկայ էին նաև բարձրա. Սայիտ փաշա և Մահմուտ Նետիմ փաշա մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Պէրլին երթալու ։ Կըհաստատեն թէ Հաձֆէլտ կոմն առաջիկայ Հոկտեմբերի մէջ գերմանական տէրութեան Արտաքին գործոց Նախարարի պաշտօն պիտի ընդունի իբրև օգնական Պիսմարք իշխանին . հետևաբար այլ ևս պիտի չկարենայ իբրև դեսպան վերադառնալ ի Կ. Պոլիս ։

—Պէրլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածոյն համեմատ, վեհա. Սուլթանն յատուկ Յանձնաժողով մի նշանակած է Հայաբնակ գաւառաց մէջ հաստատուելիք բարենորոգմանց ծրագիր մի պատրաստելու պաշտօնով ։ Յիշեալ Յանձնաժողովի ծրագիրն կայսերական հրամանագրով վաւերանալէ զկնի մեծ տէրութեանց պիտի հաղորդուի ։

—Դարձեալ Պէրլինի դաշնագրին տրամադրութեանց միոյն համեմատ Պալքաններուն Օսմանեանց կողմէ գրաւման խնդրոյն վրայ խորհուրդ կազմուեցաւ վեհա. Սուլթանին նախագահութեամբ և բոլոր նախարարաց և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնակալաց ներկայութեամբ ։

—Շէյխ Ուլիսլամն այսօր կայսերական իշ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի ՍՈՒՐԲ ԿՈՅՍՆ ՀՌԻՓՍԻՄԷ

ԵՐԳ

Ցարևմըտից փայլեալ կոյս
Սուրբ Հռիփսիմէ յաղթող կոյս ։
Զառ ի Քրիստոս հաւատոյ
Անշէջ ի սիրտ վառեալ բոց,
Ըզբանութիւն դըժոխոց
Կոխան եդեր ոտից քոց ։

Երբ'ս ընդ քեզ ամենայն
Սանդարամետը մարտեան,
Երբ'ս ընդդէմ նահատակ
Կանգնեալ նոյա զէրթ հրեշտակ,
Կործանեցեր ըզդըրօշակ
Տարտարոսին դըժնդակ ։

Զի սէր Անմահ փեսային
Վառէր ի սիրտըդ հրային .
Եւ զօրութիւն երկնաւոր
Ճշմարտութեան փառաւոր
Կազմեաց ըզքեզ իւր զինուոր
Անըկճելի և հըզօր ։

Որով վառեալ աննկուն
Զարքայաշուք տոհմի քում
Լըքեր ի բաց ծիրանի
Իշխանութեան հայրենի ։

Եւ մինչ Հըռոմ՝ երանի՝
Կարդայր կուսիդ գեղանի,
Ըղձխօսին սիրոյ դու
Զօդ չիջէիր կենսատու ։

Եւ յեդեմայն ի յաշխարհ
Հորդեալ հեռի ճանապարհ,
Ըղէգն Հըռոմ՝ արհամարհ
Գրեցեր ի սիրտ քո խոնարհ ։

Ուր զարդայթըն նորոգ,
Զոր նիւթէին քեզ դըժոխք,
Հարեալ զինու հաւատոյ
Հանէր ընդ օդ և յանդոյ ։

Ըզնոր Տրդատ, որ ոչ գոյ
Հանգունատիպ իւր ուժոյ,
Զգետնեալ 'նդ ոտիւք քո թաւալ
Արկեր յերկիր քծծնալ ։

Եւ ընկերօքդ սրբասուն
Ի կուսական քո արիւն
Ըզհայկազանց բընիկ տուն
Ոռոգեցեր վարդագոյն ։

Մատնեալ ի վիշտս անըմբեր
Զմարմինդ ի հուր ու ի սուսեր,
Եւ վըկայեալ սուրբ անուան
Քո փեսային Աստուածեան,
Ի լուսաճեմ հարսնարան
Հրաւիրեցար յաւիտեան ։
Լեր բարեխօս վասըն մեր,
Ընկալ և զայս քեզ նուէր ։

Ա. Ո. Օ. Գ.

ԳԻՍԱՒՈՐ ԱՍՏՂ

Գիսաւոր աստեղք մեզի անոր համար զարմանալի են որովհետև անոնց ժամանակներու մէ և հազուագիւտ երևումն ունին ։ Ոմանց այս անոնց երևմունքն իրենց շրջաններու անհաւասարութենէ կըպատճառի . որովհետև ուրիշ մոլորակներու նման ոչ թէ ևս արեգակնային սահմաններուն մէջ արևուն բոլորտիքն կըշրջին ձուաձև շրջագծի վրայ, որոց մէն միայն ընդարձակութեան համեմատ մին 500 տարին մի անգամ, միւսն 800 տարին և ուրիշներն աւելի շատ կամ աւելի սակաւ ժամանակամիջոցի մէջ կըկատարեն իրենց շրջանն ։ Եւ միայն մեր բնակած երկրագնդին մերձակիւոր կողմերէն անցանելու ժամանակ մեզ տեսանելի կըլինին . անտեսանելի մնալով երբոր կըհեռանան մեր մերձաւորներէն . ինչպէս անտեսանելի իսկ էին երբ տակաւին մեր մօտաւորներուն չէին հասած ։ Ուրիշ աստղերու նման աստղ են առանց միայն իրենց գլխով կըտարբերին ։ Գիտնոյ կարծիքն է որ բուն աստղն գիմահար մարմնոյ զանգուած մի է. իսկ իւր դէմն օդի նման շող է, թափանցիկ՝ այնպէս որ գիսին ետևէն աստղեր՝ դիւրութեամբ կտեսնուին մեզ ։

Հեռադիտակով նայուած ատեն գիսաւորաց բուն զանգուածին մակերևոյթն արատներով և անհարթութիւններով լեցուն կ՚երևի, բայց հասարակօրէն զինքն [illegible] միջուկն մեզ արգելք կըլինի բուն մակերևոյթն լաւ զննելու ։

Գիսաւորներու մեծութիւնն միաչափ չէ, կան անոնց մէջ որ հազիւ կրնան հաւասարել երրորդ.

խանութեան կողմէ ձերբակալուած է և ընդ հուպ ի Կ. Պօլիս կը բերուի ։

Շէյխ Ուպէյտուլլահի՝ Օսմանեան և Պարսկական սահմաններուն վրայէն խաղաղ հեռանալովը մեծ յոյս կայ որ նոյն կողմանց ըմբոստ ցեղերու ի հնազանդութիւն գալը դիւրացած լինի, Պարսկական կառավարութիւնն ևս կըպարտաւորի առեն առեն օսմանեան հողերն արշաւող ցեղերն զսպելու միջոցներ ձեռք առնուլ, որպէսզի Օսմանեան կառավարութեան խաղաղասիրական ընձից կատարմանն գործակից լինի ։

—Կ. Պօլսոյ Պարսկական դեսպան Միհսին խան յատուկ ունկնդրութիւն մի ընելով արտաքին գործոց նախարար բարձր. Ասիմ փաշայի հետ, Թուրքիոյ և Պարսկաստանի սահմանագլուխներն գտնուած ժողովրդոց վիճակի ապահովութեան և ասպատակ ցեղերու աւարառութեանց առաջքն առնելու համար կարևոր միջոցներու վրայ խորհրդակցեցան ։

—Բ. Դրան կողմէ խմբագրուած նոր կանոնագրի մը համեմատ օտար տէրութեանց երկիրները գտնուող Օսմանեան հիւպատոսաց իրաւունքն ու պարտիքն ճշդուած են հետևեալ երեք աստիճաններու համեմատ ․

Ա. Ընդհանուր հիւպատոսք 30 լիրայ ամսաթոշակ պիտի ընդունին ․ սոցա պաշտօնական ուղևորութեանց, հեռագրաց, թղթատարութեանց ծախք Տէրութեան գանձէն վճարուելով։

Բ. Հիւպատոսք 20 լիրայ ամսաթոշակ պիտի ընդունին ։

Գ. փոխ—հիւպատոսք 10 լիրայ ամսաթոշակ պիտի ընդունին ։

Բոլոր անոնք որ հիւպատոս կ'ընտրուին, իրենց ընտրութեան օրէն ութ օր զկնի պարտին մեկնիլ իրենց պաշտօնատեղին երթալու ։ Արգիլեալ է հիւպատոսաց առևտրական գործերով զբաղիլ։

—Մայրաքաղաքիս մէջ բռնի փոխառութիւնն գործադրելու արդէն որոշումն եղած, և այս մասին պէտք եղած անդորրագրերն տպագրուած պատրաստ լինելով. Բ. Դուռն հրաման հաղորդեց բոլոր քաղաքապետական պաշտօնէից որ ընդ փոյթ հաւաքելու ձեռնարկեն։

—Թուրքիոյ մէջ օտար թղթատարութեանց ջնջումը պահանջող ծանուցագիր մի առկէ առաջ Բ. Դուռն օտար տէրութեանց դեսպաններուն հաղորդուած լինելով, Գաղղիական և Աւստրիական դեսպանատանց կողմանէ պաշտօնական ծանուցագրով պատասխան տրուեր է պատճառաբանելով թէ Բ. Դրան այս մասին յառաջ բերած նկատումներն անհրաժեշտ չեն բարեկարգութեան և ապահովութեան համար ։

—Բ. Դրան կողմանէ թոյլտուութիւն եղած է տեղական թղթակցութիւններն քարտէններու (քարթ փօսթալ) միջոցաւ կատարելու։ Յիշեալ քարտէններու մասին պէտք է գիտել որ քարտին տարածութիւնն որչափ գիր կրնայ պարունակել՝ այնչափ գրելու ես, և գրածներդ բաց պիտի զրկես այն ուր որ ուղղեալ է ։

—Թերճէմանը հաղորդած կ'ըսէ թէ Պարսկական հողերն արշաւող քիւրդ ապստամբաց պետերէն Ցէրկյատ խանի որդին ճէլալ, որ պարսիկ բանակի մը դէմ 70 ձիաւորաւ ճակատելով նոյն բանակին հրամանատար Հաշմէթ—փաշա—Տէօվլէթ անուանի զինուորականն սպանած և յաղթող եղած էր, այս վերջերս Դավրէժի մէջ ձերբակալուելով պարսկական իշխանութեան հրամանաւ թնդանօթի բերան դրուեր է և այսպէս դաժան մահուամբ սպաննուեր է ։

—Պ. Ծիուլէթթի անուն իտալացի նաւապետը, որ Ափրիկէի արևելեան կողմերն Քաւսիմա գետոյն ընթացքն ուսումնական և առևտրական նպատակաւ քննելու պաշտօնով այն կողմերն ուղևորած էր տասնևմէկ ծառայից զօրականներ իւր հետ ունենալով, այս վերջերս խումբովին սպաներ են եգիպտական Պէյլիւլ նաւամատոյցին մօտերը ․

Այս դէպքն իտալիա ժամանելով, կառավարութիւնն մանրակրկիտ և խիստ քննութիւն և եղեռնագործաց պատժուիլն պահանջեր է եգիպտական կառավարութենէ ։

—Նէժովլի (Հապէշստան) Յովհաննէս Թագաւորն բարեկամական նամակաւ և ընծաներով դեսպանական պատգամաւորութիւն մի զրկեր է Եգիպտոսի բարձր. Խտիւին, խնդրելով որ Ղպտիներուն Պատրիարքն իր երկրի քրիստոնէից վրայ եպիսկոպոս մի կարգէ ։ Դեսպանաց թիւը 72 է եղեր. կ'երևի թէ Աւետարանի մէջ յիշուած 72 աշակերտաց թուոյն համեմատ գալու համար այս թիւը ընտրած է ։ Այս առթիւ 45 000 տոլարի գումար մի ևս պիտի ընծայէ եղեր Ղպտիներու Պատրիարքին ․

—Իշխան Լորիս Մելիքօֆ այս վերջերս Բարիզ հասաւ, ուր երկար ժամանակ չմնալով ուղևորեցաւ Զուիցերիոյ ճինէվրա քաղաքը ի տեսութիւն իւր որդւոյն որ նոյն քաղաքի բարձրագոյն վարժարանին մէջ ուսանող է ․

—Կ. Պօլսոյ սպանիական նոր դեսպան Բաւքոն կոմս վեհ. Սուլթանին ներկայանալով իւր վկայագրերն ներկայացոյց ։ Հետևեալ օրն ըստ սովորութեան Բ. Դուռն երթալով իւր պաշտօնական այցելութիւններն տուաւ նախարարաց ․

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ Ս. ՀՌԻՓ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամսոյս 8 երկուշաբթի օրը՝ Հռիփսիմեանց տօնի առթիւ ըստ սովորութեան կատարեցաւ նաև քաղաքիս ազգային Ս. Հռիփ. վարժարանի հանդէսն պարզ՝ այլ սիրուն կերպիւ ։ Նոյն օրն վարժարանիս մօտ Ազգ. Հիւանդանոցին սուրբ Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ մատուցուելէ զկնի, պատարագիչ քահանայն զգեստաւորեալ, դպիրք պսակ ի գլուխ քաղցրանուագ երգովք գնացին Հռիփ. վարժարանն հանդերձ եկեղեցական դասուք և բազմական ժողովրդովք ։ Ներկայ էին նոյն գեղեցիկ հանդիսին մեր Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն, Ուսումնական խորհրդոյ Պատուարժան անդամք, խնամակալուհի և Հոգատար ընկերութեան Տիկնայք և գրեթէ ամբողջ ընկերութեան ազնիւ օրիորդք. Եկեղեցական օրհնութեանց զկնի բարձր դասու աշակերտուհեաց կողմէ մի հայերէն և մի գաղղիերէն ճառեր կարդացուեցան, և մի քանի ընտիր քերթուածք վարժ կերպիւ արտասանուեցան գեղաքոյս սանուհիներէ նոցա մէն միոյն մէջ տեղն ազգային քաղցր երգեր կ'երգուէին ։ Յոյժ գոհ եղեն ներկայ գտնուող թէ ազնիւ Տիկնայք և թէ պատուարժան արք վարժարանի բոլոր սանուհեաց վրայ տիրող բարեկարգութեան մասին, որ արդիւնք է գովելի ջանից Տեսչութեան և նորին աջակից բոլոր պաշտօնէից ։ Ի վերջոյ Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն իւր բնածիր քաղցր պերճախօսութեամբ գովեց և քաջալերեց վարժարանին բոլոր աշխատասէր պաշտօնեայքն, օրհնեց պաշտօնական մարմիններն և ընկերութեանց անդամուհիքն որք վարժարանին յառաջդիմութեան համար հաւատարմօրէն կ'աշխատին, որով և վերջ տուաւ հանդիսին ։

—Քաղաքիս Պատուարժան Ուսումնական խորհրդոյ յաջորդ նախընթաց թերթով հրատարակած ծանուցման համեմատ Ս. Մեսրոպեան և Ս. Հռիփսիմեան վարժարանաց հրապարակային քննութիւններն ամսոյս 10էն սկսեալ կըշարունակուին, Ս. Հռիփսիմեան վարժարանն

և չորրորդ կարգի աստեղաց և սակայն անոնցմէ ոմանք առաջին կարգի աստղներէն անգամ մեծ կ'երևին ։ Բոլոր գիսաւորաց գունտն կատարեալ գնդաձևութիւն չունի, և ոչ նոցա լոյսն հաւասար շողշողում և կենդանութիւն կը պարունակէ ։

Պատմութեան մէջ 500էն աւելի գիսաւորներ կըյիշատակուին ։ Բայց Հայր Մանսի գիտականներու յօրինած Տիէզերաց Զօրմանէջ Նէրթօբէնտի-Տի-ն Մատենին մէջ 345 գիսաւորներ միայն կըյիշուին ջրհեղեղէն զկնի սկսեալ ։

Աստղաբաշխներու քննութիւններն թէև անհատար՝ փոքր ի շատէ ծանօթութիւններ տուած են գիսաւորաց վրայ ։ Այսպիսի ծանօթութեանց մասին ընթերցողն պէտք է համարի թէ ոչ այնքան մաթեմաթիքական որքան քննական արդիւնք են նոքա ․ և չերկնչի երբ այդպիսի մատեաններու մէջ կարդայ կամ կարդացողէ մի լսէ թէ այս ինչ թուականին գիսաւոր աստղ մի մեր բնակած երկրագնդին մերձակէտէն անցնելու ատեն անպատճառ ընդհարում մի պիտի լինի. որոյ հետևանքն սոսկալի է . կամ մեր այս խեղճ աշխարհի կործանում պիտի բերէ ։

Թէև գիտնոց ամենքն համակարծիք չեն այս ենթադրութեան վրայ . սակայն նոյնն պնդողներ ևս կըգտնուին ։

Քններենք զոյգ ենթադրութիւն նախ կրօնական տեսակէտով, երկրորդ բնագիտական բացատրութեամբ ։

Ա. Երբ կըմտածենք որ այս անհուն տիեզերաց Ամենամեծ ճարտարապետն այս անծայրածաւալ, անհորիզոն համադրութիւն արարչագործելու և սքանչելի ներդաշնակութեամբ պահպանելու կարողութիւնն ու հանճարն ունի. ուրեմն երբէք տարակոյսի տեղի չմնար հաստատելու թէ նոյն Ամենազօր կարողութիւնն և անհուն հանճարն այնպիսի ներդաշնակութեամբ դասաւորած և կարգադրած է նաև աստեղաց դիրք և պարբերական շրջանաց օրէնքներն, որ ամենևին չէ կարելի որ պատահական արկածի մը կամ աննախատես բաղխումի մը վտանգին ենթարկելով մասնական կամ ամբողջական կործանման մատնէր մեր երկրագունդն ։

Բ. Բնագիտօրէն հաստատուած և յայտնի իրի է որ մեր երկրագունդն իւր ամեն կողմերէն համապարփակ շրջապատուած է աէռայ մի լոյծ մարմնով որ մթնոլորտ կըկոչուի. և այս մթնոլորտին թանձրութիւնն չորս 75 մղոն է ։ Թէև ամեն կենդանիք այս մթնոլորտին կամ օդին մէջ կըշնչեն, կըսնին, և կապրին զայն շնչելով, սակայն կարևոր է գիտել որ մթնոլորտ քան զերկրագունդն հազարաւոր անգամ աւելի ընդարձակ ծաւալն այնպիսի առաձգական թանձրութիւն մի ունի մինչ զի ենթադրելով թէ մարդ մի մթնոլորտի վերին 75րդ աստիճանի մակերևոյթին վրայ ապրի, իւր մարմնոյ բնական ծանրութիւնն չզօրեր մթնոլորտին մէջ ընկղմիլ եթէ կեդրոնաձիգ զօրութիւնն ի վայր չքաշէ զանի ։

Արդ քաջայայտ կ'երևի որ եթէ գիսաւոր մի մեր երկրագնտի օդոյ մերձակէտէն անցնելու ատեն հզօր մի կամ բաղխում մի տայ՝ ինքն մեր մթնոլորտի առաձգական մակերևոյթին մէջ ոչ միայն չէ կարող մխել, այլ նաև անոր հետ շփուելու միջոցին, որ հազիւ պահ մի կըտևէ, անոր առաձգական թանձրութենէն վանուելով ընդոստ պիտի անջատի իւր բնական ուղին շարունակելու ։

Խօսինք փոքր ինչ և այս օրերս մեր հորիզոնին վրայ երևցած գիսաւոր աստղին վրայ ։

Սոյն գիսաւորի երևումն սկսաւ 12–24 ամսոյս ուրբաթ գիշերի կէսէն զկնի ժամ 3ին ատեններ, հետևեալ գիշերներն հետզհետէ սկսանք տեսնել զանի կէս գիշերին, ժամ 10էն վերջապէս և ցին ։ Իւր պարունակի գիրքն է հիւս. աստղին մօտերը, որ Զմիւռնիոյ հիւսիսային հորիզոնին վրայ կ'իյնայ. իսկ իր պոչը զանի կըտեսնենք Քօրտէլիոյի Բէթբօյթա կոչուած տեղւոյ ջէնիթին վրայ Միրիկլայ լերին մօտ ։ Իւր աստղն վարն է իսկ գէսն դէպ ի վեր բարձրացած, որ աստղին գունդէն բարակ սկսելով դէպ ի վերին ծայրն լայննալով կըյանգի. գիսին երկայնութիւնն առայժմ պարզ աչքի տեսութեամբ երկու կանգնաչափ է, որ աստղաբաշխական օրինաց համեմատ երկնից երեսին վրայ հազարաւոր մղոններով տեղ կըգրաւէ ։ Գիտելի է նաև որ մինչև առաւօտ գիսին երկայնութիւնն երկու կանգնաչափ չմնալով կ'աճի ։ Հիւսիսային կիսագնդին բնակիչ աստղագէտք մեզմէ յառաջ տեսին զայս գիսաւոր, զի իրենց բնակած դիրքն այդ դիւրութիւնն կուտար նոցա. և բաւական գիշերներ զննելէ զկնի հաստատեցին թէ սա այն գիսաւոր աստղն է որ 1807ին երևած է, այն ժամանակի աստղագիտական յիշատակարանաց մէջ այս գիսաւորին նկարագիրն տեսնելով։

Սոյն այս գիսաւորին համար նախնի աստղա-

սանուհեաց քննութիւնք առաւօտուն ժամը 8—12· իսկ Ս· Մեսրոպեան վարժարանի սանուց քննութիւնք զկնի կէսաւուր ժամը 3—7 կատարուելու վրայ են ։ Մեր Գեր· Ս· Առաջնորդ Հայրն ամեն օր կրկին վարժարանաց քննութեանց կըներկայի , անձամբ քննութիւններ կ'ընէ ։ և անխոնջ յարատեւութեամբ կըքաջալերէ թէ զուսանողս և թէ զՈւսումնական խորհուրդն ։ Այս օրինակ ազգասիրութեամբ բազմիցս ներկայ կըգտնուի նաև վեհմաշուք Սպարթալեան Յովհաննէս էֆէնտին , որ իւր ուսումնասիրական գովելի փափագով դեռաբոյս ուսանողաց յառաջադէմ զարգացումը տեսնելու բերկրանք կ'զգայ ։ Նոյնպէս Ազգ· վարչութեան Մեծ· անդամք մերթ ընդ մերթ իրենց ներկայութեամբ կըպատուեն ազգային վարժարաններն ։ Համակրանաց արժանի են մանաւանդ այն ազնիւ Տիկնայք և օրիորդք որք կըհաճին այցելել ազգային վարժարանաց սոյն հրապարակային քննութեանց ներկայ գտնուելու փափագանօք ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրովարտակն , որ բարձրա· Ալի բաշան Այտն վիլայէթին ընդհանուր կառավարիչ կ'անուանէ , անցեալ երկուշաբթի զկնի կէսաւուր ժամը 3ին սովորական հանդիսիւ կարդացուեցաւ կառավարութեան պալատին վայրագաւթին մէջ ։ Ներկայ էին քաղաքիս ամեն իշխանութիւնք , հայոց , յունաց և հրէից հոգևոր գլուխներն , ամեն կարգի ժողովոց նախագահք , իւլէմայք և հասարակաց կարգէն բազմաթիւ նշանաւոր անձինք ։ Զկնի ընթերցման հրովարտակին ցամաքի թնդանօթարանի կողմէ արձակուած 21 ռումբերու որոտմամբ ողջունուեցաւ մեր վիլայէթի նորընտիր վալին ,

—Նորին Բարձրութիւնն անցեալ կիրակի առաւօտ նահանգիս քաղաքային գործոց Տեսուչ մեծաշուք Տիրան էֆէնտիի հետ ընկերացած բարեհաճեցաւ ներկայ գտնուիլ քաղաքիս յունաց Էքօլ Էվանժէլիք վարժարանի տարեկան հարցաքննութեանց , որոց առարկայքն էին Տիեզերական պատմութիւն , դիտութիւնք , յունարէն , տաճկերէն և գաղղիերէն լեզուաց ուսումն ։ Նորին Բարձրութիւնն իւր մեծ գոհունակութիւնն յայտնեց վարժարանին հոգաբարձութեան և ուսուցչաց ։ Քննութեանց աւարտմանէ ետք հաճեցաւ վարժարանին մատենադարանն աչքէ անցունել · ուր գտնուած հնութեանց հետազօտութեամբ մի ժամ զբաղելէ զկնի քաջալերական խօսքեր ուղղեց մինչև անգամ իւր բարձր պաշտպանութիւնն խոստացաւ յիշեալ օգտակար հաստատութեան ,

—Յունաց Էքօլ Էվանժէլիք կոչուած վարժարանին ներքև եղած տպագրատան մէջէն երեքշաբթի կէս գիշեր 2 ժամանցնելով ծագած հրրդեհէն նոյն տպագրատունն , գրակազմի խանութ մի և յիշեալ վարժարանին վերի յարկերէն մին այրելէն զկնի ժամը 3ին շիջաւ ,

—Քաղաքապետական նորակազմ ժողովոյ անդամոց ընտրութենէ զկնի , կ'իմանամք որ առաջին շրջանակի նախագահ ընտրուած է Էնիշէհիրլի զադէ էֆէնտին · իսկ երկրորդ շրջանակին նախագահն վերընտրուած է Բաղուպ Պէյ ,

—Անցեալ ուրբաթ Յունիս 12—24ին գիշերն սկսաւ երևիլ քաղաքիս հիւսիսային հորիզոնին վրայ մի գիսաւոր աստղ , որ տակաւին ամեն գիշեր իր գեղեցիկ տեսքովն հետաքրքիր անձանց ուշադրութիւնն կըգրաւէ ։ Գիսաւորաց մանաւանդ և սոյն գիսաւորի մասին յատուկ յօդուած մի կըտեսնեն ընթերցողք ներկայ թերթիս Բանասիրականին մէջ ։

—Օտարական երիտասարդ մի , անցեալ ուրբաթ երեկոյին քաղաքիս քարափանց վրայ ծովի բաղանեաց մօտ , ըրվօլվէրի հարուածով մի ինքնասպան եղև , չգիտցուիր ինչպատճառաւ ։

—Վերջին երեքշաբթի զկնի կէսաւուր քաղաքիս Ֆասուլա կոչուած փողոցն 2 անհատք իրարու հետ կռուած ժամանակ , մին այնպէս ուժգին խածաւ միւսին վերի շրթունքն , մինչ զի խածուած մասը ընչացքով միասին ի՛կաւ գետնի վրայ ։

—Հինգշաբթի երեկոյին քաղաքիս Բուռնովա կոչուած կողմը երիտասարդ մի իւրեն նշանախօսեալ օրիորդին վրայ ըրվօլվէրի երկու հարուած արձակեց , որոց առաջինն խեղճ օրիորդին ճակատին մի կողմին , իսկ միւսն կուրծքին հանդիպելով նորա կեանքն ծանր վտանգի ենթարկեց ։ Զարագործն շուտով կառավարութեան ձեռքն ինկաւ ։ Կ'ըսեն թէ սոյն եղեռնագործութեան առիթն նախանձէ յառաջ եկած է ,

—Ժամանակէ մը ի վեր վերստին կ'սկսին այլ և այլ չարագործութիւնք և աւազակութիւնք քաղաքիս և շրջակայից անդորրութիւնն վրդովել և յուզման մէջ դնել ։ Այսպէս են Պուրնապատ և Նիֆ գիւղերու ամայի ճանապարհներն , ուր մերթ ընդ մերթ աւազակաց խումբեր կերևին , և շատ անգամ ձեռնունայն չեն մեկնիր իրենց որջերն ապաստանելու ,

Մեր բարեխնամ կուսակալն այսպիսի գեղծմանց յառաջացումն արգիլելու համար մեծապէս հոգ և խնամ կըտանի , յատկապէս ուշադրութիւն դարձունելով ոստիկանութեան կանոնաւորութեան վրայ , որոյ գործունէութեամբն միայն հնարին է քաղաքիս անդորրութիւնն անվթար պահպանել · Նորին Բարձրութիւնն ի նկատի առնլով որ Պուրնապատ և Նիֆ գիւղերու բնակիչք երթևեկութեանց մասին ապահովութեան կըկարօտին , յատկապէս ձիաւոր ոստիկաններու խմբիներ հանեց որ յիշեալ վայրերը շրջագայելով բնակչաց ապահովութիւնն ու անդորրութիւնն ամեն որ և իցէ կասկածէ կամ երկիւղէ ազատ լինի ։

Ամառնային ջերմագին եղանակի անախորժ հետևանքն բաւական կընեղեն զմեզ · թէև խորշակահար հրատապ հողմունք դեռ չսկսան քաղաքիս հարաւային կողմերէն շնչելով անապատներու Սիմ—ը յիշեցնել մեզ · բայց և այնպէս մեր քաղաքի օդեքաղ տապախառն կլիմայն , արևմտեան զով զեփիւռի պակասութիւնն , տեսակ մը թմրութեան կըդատապարտեն զմեզ , և փափագել կուտան Վոսփորի ափանց կենդանատու զեփիւռին և զուարթարար ջրվէժներուն սիրակարկաչ խոխոջմանցն ։

—Պետական ամբաստանելոց դատական քննութիւնք աւարտած և դատավճիռքն որոշուած լինելով և սակայն սոյն նշանաւոր գործողութեանց ընդհանուր նկարագրութիւնն այնպիսի ժամու ձեռքերնիս հասաւ , յորում մեր թերթն արդէն մամլոյ ներքև կըգտնուէր · վասնորոյ հարկադրեցանք յաջորդ թերթին թողուլ հրատարակութիւնն ։

ԹԱՌԵՍԱԿ ՀՈՂՄԱՐԻՆՔ ՄՏԱՑ

Թեվլու—ֆ Վիքթօր Հիւկօյի

Սոյն գործի հրատարակութեան առաջին օրն , կ'ըսէ Լը Ֆիկարօ լրագիրն , 17,600 օրինակ տպուելով , բոլորն միասին միևնոյն աւուր մէջ սպառեցաւ , այնպէս որ գնելու հետամուտ անձինքներէ շատերն չկրցան նոյն օրն իրենց փափագին հասնիլ և սկսան իրարու ձեռքէ յափշտակել ։ Կ'սպասենք իմանալ թէ հետևեալ օրերն գնելու հետամուտ անձանց մէջ ինչ զարմանալի մրցմունք տեղի ունեցան արդեօք ։

Թէև սրբապղծութեան չափ անպատեհ է մեր Ազգի և գաղղիական ժողովրդեան ընթերցասիրութեան մէջ համեմատութեան կշիռ փընտրել , սակայն հանրածանօթ հեղինակին սոյն տաղաչափեալ քերթուածին այսչափ ջերմ հետամուտներու թուոյն ստուար բազմութիւնն բաւականէ աւելի զօրութիւն ունի , կարծեմք , հերքելու այն կարծիքն որով դաս մի մարդիկ ջանադիր են ցուցանել թէ գաղղիացիք չեն սիրեր տաղաչափեալ քերթուածներ վերծանել ։

Հոգ չէ ընթեռնլի առարկան կ'ուզէ քերթութիւն լինի կ'ուզէ արձակ · խնդիրն ընթերցասիրութեան վրայ է ։ Արդ եթէ մեր մէջ ընթերցասիրութեան ապացոյց փնտրենք , այժմ մեր դիմաց սա դէպքերն կան · Մասիս Ազգային հիւանդանոցին օրական նուէր տալ կըխոստանայ եթէ 2000 օրինակի գնող ունենայ · Նորայր Բիւզանդացւոյ Ֆրանսայ հայ բառգիրքն , Եփանեան էֆէնտիի հայադիր բացատրեալ Տիւսթուրն ևս բաւական ապացոյցներ են ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱՖԻՈՆ · վերջին եօթնեկիս մէջ եղած վաճառմունքն են · 106 կողով Ատէթ նոր հունձք , չէքին 120 ղրուշէ սկսելով 115ի վաճառեցաւ . իսկ վերջին վաճառումն եղև չէքին 110 ղրուշի · 30 կողով Թալէքուալէ , որոց 15ը նախկին հունձք , չէքին 104—105 ղրուշի , և 15 կողովն նոր հունձք , չէքին 90—97 ղրուշի ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՆՈՐԹ ՊՐԻԹԻՇ & ՄԵՐՔԱՆԴԱՅԼ

Ապահովութեան ընկերութիւն

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿ

1809ին հաստատուած

Դրամագլուխ Լ· 2,000,000 սթէրլին

Գործակատար

Վ· ՀԱՅՆՁ

Օսմանեան կայսերական Պանքան ի մեծ վեզիր խան ։

գէտք , որոց մէջ և հռչակաւորն Պէսէլ որք 1807ին տեսած էին զայն , հաստատած էին որ 1700 տարիէն ետքը վերստին պիտի երևի · Եւ ահա փոխանակ 1700 տարի սպասելու , 74 տարիէն զկնի նոյն գիսաւոր աստղն այսօր վերստին երևալով մեզ կըյայտնէ թէ երկրիս մաթեմաթիկներն որչափ կըխաբին իրենց հաշուական կարծեաց մէջ , երբ գիսաւորներու պարբերական շրջաններն կըչափեն , որ մարդկային մտաց համար շատ անգամ անհաշուելի են , և սուտ կըհանեն մարդկային հաշիւներն ։

Պ· Ֆլամմարիօն ճէնովացի աստղագէտն կըպատմէ 1843 փետր· 27ին երևած գիսաւորին համար , որ երկու ժամու մէջ անցեր է արևու տրամագծի մի ծայրէն միւսը · հետևեալ օրը փետր· 28ին նոյն գիսաւորն ցերեկ ատեն տեսնուեր է արեգակին քովը ։ Նորա դէմն 80,000 մղոն տեղ գրաւած էր · Այն ժամանակի աստղագէտք հաշուած և վճռած էին որ 376 տարիէն զկնի պիտի լինի նորա կրկին երևումն · Անոնց խօսքին նայելով հարկ էր որ 2219 թուականին սպասել զանի տեսնելու համար ։ Բայց 37 տարի զկնի որ է այսօր ահա կրկին կըտեսնեմք նոյն գիսաւորն , որոյ այս պարբերական ընթացքէն կարծիք կըծագի թէ սա իւր շրջանին համեմատ ամեն 37 տարին մի անգամ մեր երկրագնտի մերձակէտէն անցնելով տեսանելի կըլինի մեզ · Թէև դժուարին է ճշդութիւն գտնել աստղաբանական պատմութեանց մէջ մէն մի գիսաւորներու մասին · սակայն վերոյիշեալ նշանաւոր աստղագէտն կըյաւելու ըսել նաև թէ հաւանական է որ սոյն գիսաւորն է որ Հռովմի մէջ տեսնուեցաւ Քրիստոսէ 75 տարի առաջ · Նոյնպէս սոյն գիսաւորն է որ Քրիստոսէ զկնի 73 թուականին երևած է · Դարձեալ բազմաթիւ զննութիւններու համեմատութեամբ հաւանական համարուած է ասել թէ Յիսուսի ծնած ժամանակ Յուդայի երկրին վրայ տեսնուող գիսաւորն այս էր , որ աւանդութեամբ աստղ Մոգուց կոչուած է ։ Արդ նախնի դարուց աստղագէտք ծանուցած էին թէ երբ Մոգուց Աստղն վերստին երևի՝ Քրիստոս վերստին աշխարհ պիտի գայ դատել զկենդանիս և զմեռեալս ։

Համայն և այնպէս այս խորհրդաւոր աստղն երևցաւ , և ամեն 37 տարին մի անգամ մինչև ցայսօր ևս կերևի և աշխարհի վախճան չեկաւ ։

Այսպէս ահա սուտ մարդկային հաշուէգիտութիւնք , սուտ մարդկային գուշակութիւնք վրիպանք են երկնային գիտութեան առջև ։

Տէր լրագրոյս ,
Գրիգոր Գ· Պալտազարեան ·

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ